

BÀI 4: NGUYÊN TẮC, MỤC ĐÍCH VÀ CÁC BƯỚC ĐỂ THU THẬP TÀI LIỆU TRONG THỰC TẾ

Trong buổi học trước, chúng ta đã xem qua về công việc của Liên Hiệp Quốc (LHQ). Chúng ta đã biết LHQ bao gồm các quốc gia thành viên và VN cũng là 1 thành viên của LHQ. Chúng ta cũng đã biết công việc của LHQ có liên quan đến 5 lĩnh vực chính: Hòa bình và An ninh, Phát Triển, Nhân Quyền, Nhân Đạo và Luật Quốc Tế. Chúng ta cũng biết công việc của Báo Cáo Viên Đặc Biệt (BCVDB) về Quyền Tự Do Tôn Giáo và Tín Ngưỡng là gì và cuộc viếng thăm VN của ông vào năm 2014.

Trong buổi học này, chúng ta sẽ xem qua tầm quan trọng của việc thu thập tài liệu một cách có hiệu quả giúp cho việc vận động nhân quyền. Chúng ta cũng sẽ thảo luận về những khía cạnh quan trọng của quá trình thu thập tài liệu. Các khía cạnh quan trọng này gồm việc đánh giá những rủi ro, sự đồng ý của nạn nhân và tính chất bảo mật cũng như sự phối kiểm lại các nguồn tài liệu.

SLIDE 2: VẬN ĐỘNG CHO NHÂN QUYỀN LÀ GÌ?

Khi nói đến vận động cho Nhân Quyền, chúng ta có thể nghĩ đến một chiếc cầu nối giữa những ai đang bị vi phạm Nhân Quyền và những người có quyền lực có khả năng giúp cho nạn nhân.

Những người thuộc phía bên trái của bối cảnh này được gọi là “nạn nhân” hay “kẻ sống sót.” Có thể họ không có được phương tiện để tiếp xúc với công lý hoặc họ đang bị cầm tù hay bị công an hay chính quyền địa phương ngăn cản không cho họ làm đơn khiếu nại lên chính phủ.

Hoặc có thể họ cũng đã nộp đơn khiếu nại lên chính phủ nhưng bị từ chối hoặc không được trả lời.

Dù trong tình huống nào thì họ cũng cần và cũng muốn được giúp đỡ từ một người trung gian, một nhà vận động Nhân Quyền để nói thay họ. Người trung gian này có thể là người trong nước hay là người sống ở nước ngoài. Vận động có nghĩa là chuyển thông tin về những vi phạm đến nhà cầm quyền. Nhà cầm quyền có thể là chính phủ của quốc gia nơi xảy ra vi phạm. Tuy nhiên nếu chính phủ này làm ngơ trước những đơn khiếu nại hay việc tiếp xúc với công lý bị ngăn cản ngay trong nước thì người vận động Nhân Quyền phải tìm sự giúp đỡ từ phía bên ngoài, ví dụ từ chính phủ các quốc gia khác để họ đưa ra những trường hợp vi phạm với các tổ chức quyền lực có liên quan. Trong khóa học này, chúng ta tìm hiểu về việc vận động Nhân Quyền tại LHQ. Như chúng ta biết, mục đích của LHQ là cải thiện sự phát triển và bảo vệ các quyền căn

bản của con người. LHQ có những chuyên viên đặc biệt nhận những khiếu nại về vi phạm Nhân Quyền từ nạn nhân và từ những nhà vận động Nhân Quyền.

Thường thì chúng ta có khuynh hướng nghĩ việc vận động là bắc một chiếc cầu nối liền giữa người yếu thế và người có quyền lực. Tuy nhiên trên thực tế nạn nhân của các vụ vi phạm Nhân Quyền đi tìm sự giúp đỡ không phải vì họ là người yếu đuối mà chỉ vì họ không thể đến được với công lý. Điều này cũng có nghĩa là người có quyền lực không cung cấp được một giải pháp ngay tức khắc hoặc vì họ không thể ảnh hưởng đến nhà cầm quyền vào thời điểm đó. Điều này không có nghĩa là việc vận động Nhân Quyền của chúng ta vô dụng. Chúng ta phải hiểu rằng cần phải có thời gian để có sự thay đổi. Chúng ta cần cung cấp thông tin chính xác, đáng tin cậy và nhất quán để có được kết quả tốt.

SLIDE 3: VIỆC VẬN ĐỘNG TÙY THUỘC VÀO VIỆC THU THẬP TÀI LIỆU

- Thu thập tài liệu là góp nhặt những sự kiện chính yếu và những bằng chứng quan trọng cho 1 trường hợp hay 1 vấn đề
- Cuộc vận động cần có sự tham gia của cả quý vị lẫn những ai quý vị mời tham gia vào việc vận động
- Điều cốt yếu là quyết định đối phó như thế nào với chính sự việc đang xảy ra.
- Những sự kiện căn bản và sự thông hiểu bối cảnh là những công cụ rất quan trọng cho việc vận động

Việc thu thập tài liệu là nền tảng của mọi cuộc vận động

Trong buổi học ngày hôm nay, chúng ta sẽ xem qua một vài khía cạnh quan trọng của việc thu thập tài liệu. Phần đông trong chúng ta đã từng có kinh nghiệm thu thập tài liệu về các vụ vi phạm Nhân Quyền. Tuy nhiên dù chúng ta có kinh nghiệm nhiều như thế nào chăng nữa, chúng ta cũng nên luôn luôn tự nhắc nhở mình là các tài liệu cần phải chính xác, khách quan, đã được phối kiểm với người khác hay nguồn tin khác, đáng tin cậy và có sự đồng ý của nạn nhân.

Bây giờ chúng ta bắt đầu xem qua những công việc phải làm trong thực tế và những thành quả mà chúng ta mong muốn có.

SLIDE 4 HÀNH ĐỘNG VÀ THÀNH QUẢ

HÀNH ĐỘNG: Là việc gửi thông tin đến BCVĐB về Quyền Tự Do Tôn Giáo và Tín Ngưỡng của LHQ:

- Một trong những nhiệm vụ của BCVĐB là xem xét mọi vi phạm Quyền Tự Do Tôn Giáo và đề nghị các giải pháp
- BCVĐB kêu gọi các tổ chức, các nhóm tôn giáo và các cá nhân nộp thông tin khả tín về vi phạm Quyền Tự Do Tôn Giáo

THÀNH QUẢ: Sau khi nhận được thông tin, BCVĐB có thể yêu cầu chính quyền của quốc gia đang xảy ra vi phạm cho biết nhận xét và ý kiến của họ về trường hợp đó.

BCVĐB có soạn thảo một mẫu đơn gồm các câu hỏi mẫu để quý vị gửi thông tin đi. Chúng ta sẽ đề cập đến mẫu đơn này ở phần sau.

Như chúng ta đã biết, chuyên viên đặc biệt của LHQ về Quyền Tự Do Tôn Giáo và Tín Ngưỡng luôn luôn đón nhận thông tin liên quan đến các vụ vi phạm từ những cơ quan phi chính phủ, các cộng đồng tôn giáo và các cá nhân. Quý vị không cần phải có một tư cách đặc biệt nào mới có thể gửi thông tin đi. Tuy nhiên, thông tin của quý vị bắt buộc phải đáng tin cậy. Quý vị cũng phải được sự đồng ý của các nạn nhân vì kết quả chúng ta mong muốn là BCVĐB sẽ nêu lên vụ vi phạm với chính phủ VN.

SLIDE 5: ĐÁNH GIÁ SỰ RỦI RO HAY NGUY HIỂM

Khi thu thập thông tin về các vi phạm về quyền Tự Do Tôn Giáo & Tín Ngưỡng, điều tuyệt đối quan trọng là quý vị phải cân nhắc xem có những rủi ro hay nguy hiểm nào có thể xảy ra cho quý vị lẫn các nạn nhân hay không.

- Khi gặp quý vị thì nạn nhân hay những người có liên quan có bị nguy hiểm hay rủi ro gì không?

Họ có thể bị theo dõi hay không? Công an có theo dõi những hành động của họ hay không? Quý vị quyết định như thế nào về một chỗ an toàn để gặp nhau?

- Khi thu thập thông tin như vậy thì bản thân quý vị có bị nguy hiểm gì không? Công an có thể theo dõi quý vị không? Làm sao quý vị tránh để không bị theo dõi?

- Có những nguy hiểm như thế nào nếu quý vị chuyển thông tin qua email, điện thoại, v.v...?

Quý vị có những cách thức liên lạc nào an toàn không? Có ai để quý vị hỏi ý kiến về những vấn đề như thế này hay không, ví dụ 1 nhà vận động Nhân Quyền có nhiều kinh nghiệm hay nhân viên của một tổ chức phi chính phủ?

- Có những nguy hiểm như thế nào cho nạn nhân nếu thông tin được phổ biến công khai?

Có thể xảy ra những hậu quả ngoài ý muốn không? Các nạn nhân có được chuẩn bị cho điều này không? Họ có hiểu rõ về những rủi ro hay nguy hiểm có thể xảy ra cho họ không?

- Quý vị có cách nào hạn chế những rủi ro nguy hiểm?

Không thể loại bỏ hết tất cả những rủi ro hay nguy hiểm. Trách nhiệm của quý vị là làm sao để càng ít rủi ro, càng ít nguy hiểm càng tốt

SLIDE 6 : CÓ SỰ ĐỒNG Ý CỦA NẠN NHÂN

- Trong bất cứ trường hợp nào quý vị cũng nên cố gắng lấy được sự đồng ý của nạn nhân cho phép quý vị cung cấp thông tin về họ cho người khác, ví dụ cung cấp thông tin cho nhân viên của BCVĐB nếu các nhân viên này cần biết một chi tiết nào đó.

Khi quý vị chuyển thông tin qua cho văn phòng của BCVĐB, có thể quý vị sẽ được hỏi là nạn nhân có đồng ý để LHQ đưa tình trạng của họ lên cho chính phủ hay không.

- Nếu không thể có được sự đồng ý của nạn nhân, quý vị hãy xin phép người nào có liên quan mật thiết với nạn nhân, ví dụ người đứng đầu nhà thờ

Ví dụ: Nếu nạn nhân đang ở trong tù, quý vị phải cố gắng liên lạc với gia đình của họ để xem ý muốn của thân nhân họ ra sao

- Quý vị phải chắc chắn rằng nạn nhân hay người thân của họ biết quý vị sẽ dùng thông tin như thế nào và những rủi ro nguy hiểm nào có thể xảy ra

Được sự đồng ý có nghĩa là người cung cấp thông tin và nạn nhân biết rõ quý vị sẽ xử dụng thông tin đó như thế nào và cũng hiểu rõ sẽ có những rủi ro nguy hiểm nào có thể xảy ra. Quý vị phải chắc chắn rằng họ quyết định một cách hoàn toàn tự do, tự nguyện, không bị ép buộc.

- Nếu nạn nhân không cho phép quý vị xử dụng thông tin thì quý vị phải tôn trọng quyết định của họ

Mặc dù quý vị có thể cảm thấy rất lúng túng nếu nạn nhân từ chối không cho phép quý vị vận động Nhân Quyền thay thế cho họ, quý vị vẫn phải tôn trọng ý kiến và quyết định của họ. Ngay cả trong trường hợp họ đã đồng ý nhưng sau đó đổi ý, quý vị cũng phải tôn trọng quyết định của họ.

- **ĐỪNG BAO GIỜ NÓI LÀ QUÝ VỊ ĐÃ ĐƯỢC PHÉP CỦA NẠN NHÂN HAY THÂN NHÂN NẠN NHÂN NHƯNG TRÊN THỰC TẾ QUÝ VỊ KHÔNG CÓ ĐƯỢC SỰ CHO PHÉP ĐÓ**

SLIDE 7: ẨN DANH HAY NẶC DANH – BẢO MẬT

- Để tránh nguy hiểm, quý vị hay người cung cấp thông tin phải được ẩn danh
- Phải chắc chắn rằng người cung cấp thông tin cho quý vị hiểu họ có thể chọn giải pháp ẩn danh
- Khi gửi thông tin đi, quý vị phải ghi rõ là bản thân quý vị hay/và người cung cấp thông tin có muốn ẩn danh hay không

Nếu thông tin quý vị nộp lên cần được bảo mật, quý vị phải ghi rõ trong mẫu đơn. Quý vị phải chắc chắn rằng người đọc mẫu đơn nhận biết rõ thông tin nào cần giữ bí mật.

SLIDE 8: KIỂM CHỨNG CÁC NGUỒN THÔNG TIN

- Quý vị phải cân nhắc xem người cung cấp thông tin có chủ quan hay không, có thể vì họ có hiềm khích cá nhân
- Nạn nhân hay nhóm tôn giáo của họ có bao giờ liên can đến một vụ bạo động nào hay không?
- Nếu được thì xin quý vị kiểm chứng thông tin quý vị đang có với một nguồn tin độc lập khác

- Nếu có chi tiết nào chưa rõ hay thiếu, xin quý vị làm sáng tỏ thêm khi gửi thông tin đi

Tính chính xác là điều vô cùng quan trọng. Nếu sau này LHQ biết được thông tin quý vị nộp lên là sai hay nói quá sự thật thì có thể ảnh hưởng đến uy tín của quý vị với tư cách là một nhà vận động Nhân Quyền và có thể đưa đến hậu quả tai hại cho nạn nhân nếu họ lại tiếp tục là nạn nhân của những vi phạm sau này. Đừng bao giờ nói quá sự thật mà chỉ nói lên những sự kiện thực sự xảy ra mà thôi. Nếu nạn nhân đã từng phản ứng một cách bạo động thì cũng rất khó mà vận động giùm cho họ. Vì vậy chúng tôi khuyên các cộng đồng tôn giáo chỉ nên phản đối hay khiếu nại một cách ôn hòa.

Mặc dù đôi khi rất khó phối kiểm những thông tin qua một nguồn tin khác nhưng bất cứ khi nào có thể, xin quý vị hãy kiểm chứng thông tin bằng cách so sánh với những số liệu hay thông tin từ một người làm chứng khác hay một nguồn tin khác. Nếu có sự sai biệt giữa những thông tin từ các nguồn khác nhau, xin quý vị làm sáng tỏ thông tin từ tất cả các nguồn.

SLIDE 9 – LIỆT KÊ NGUỒN TÀI LIỆU

Trong quá trình thu thập tài liệu và trước khi nộp thông tin, quý vị phải tự hỏi bản thân mình:

- Liệu những tin đó có đáng tin cậy không?
- Có khách quan không?
- Có được sự đồng ý của nạn nhân hay người nhà họ không?
- Có sự phối kiểm các thông tin hay chưa?

SLIDE 10:

Vào cuối buổi học hôm nay, chúng ta sẽ xem một bài tập và một đề tài thảo luận. Xin quý vị đối chiếu với danh sách những ví dụ và chắc chắn rằng quý vị hiểu rõ nội dung bài học ngày hôm nay.

- Trong ví dụ được đưa ra, có những vấn đề gì đối với nguồn cung cấp thông tin?

Xin quý vị dùng danh sách những gì cần gửi và các slide để xem xét về những vấn đề có thể xảy ra.

- **Đề tài thảo luận:** Quý vị phải tự hỏi những gì liên quan đến nguồn thông tin khi quý vị thu thập thông tin?

Trong buổi học sau, chúng ta sẽ học về những dạng câu hỏi mà chúng ta có thể hỏi người cung cấp thông tin. Từ đây đến lúc đó, chúng ta hãy thảo luận với nhau. Xin quý vị tưởng tượng rằng quý vị đang phỏng vấn một người nhân chứng. Như vậy quý vị sẽ hỏi nhân chứng những gì?